

Het leefklimaat van jongeren in de Ottho Gerhard Heldringstichting

*Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van
het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*

Instellingsrapport

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.

Bij de Ottho Gerhard Heldringstichting wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door Scholengemeenschap De Brouwerij.

De Inspectie van het Onderwijs voerde echter onlangs een uitgebreid toezicht uit bij Scholengemeenschap De Brouwerij en nam daarom niet deel aan dit onderzoek. De samenwerking tussen instelling en school is door de Inspectie Jeugdzorg wel onderzocht als thema in dit onderzoek.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg eerst antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. Vervolgens geeft de inspectie antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is.

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in de Ottho Gerhard Heldringstichting voor jongeren *goed* is.

De instelling komt goed uit het rapport wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren.
- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen.
- Het personeel is duidelijk toegerust voor het werk met de jongeren.

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de Ottho Gerhard Heldringstichting en De Brouwerij *voldoende* samenwerken, wat een belangrijke voorwaarde is voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in de Ottho Gerhard Heldringstichting.....	9
2.1 Dagprogramma	9
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving.....	11
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep.....	13
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep.....	14
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen de Ottho Gerhard Heldringstichting en Scholengemeenschap De Brouwerij	17
3.1 Samenwerking instelling en school.....	17
Hoofdstuk 4 Eindoordelen.....	21
4.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling	21
4.2 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over de samenwerking tussen school en instelling	21
Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties	23
Bijlage 2 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs.....	27
Bijlage 3 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg	29
Bijlage 4 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.....	33

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

In september 2008 heeft de MOgroep Jeugdzorg het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt tot en met 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat

In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling¹, omdat een goed leefklimaat voor de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is². Zij noemen onder andere voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de groepsleiders het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat

In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord

¹ In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.

² Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 3.

leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. De Inspectie van het Onderwijs doet niet tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school, wanneer zij een dergelijk toezicht kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school. Het rapport van dit eerdere toezicht bij de school wordt als bijlage bij dit rapport gevoegd. Wel wordt onderzocht hoe de samenwerking is tussen instelling en school.

Dit rapport

De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre de Ottho Gerhard Heldringstichting in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. De Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is. Bij de Ottho Gerhard Heldringstichting wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door Scholengemeenschap De Brouwerij. De Inspectie van het Onderwijs voerde onlangs een uitgebreid toezicht uit bij Scholengemeenschap De Brouwerij en nam daarom niet deel aan dit onderzoek. De samenwerking tussen instelling en school is door de Inspectie Jeugdzorg wel onderzocht als thema in dit onderzoek.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.

In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.

In *hoofdstuk 4* staan de eendoordelen van de Inspectie Jeugdzorg.

In *bijlage 1* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.

In *bijlage 2* staat het rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs.

In *bijlage 3* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.

In *bijlage 4* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in de Ottho Gerhard Heldringstichting

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)*³;
- *passende en aandachtvolle omgeving*;
- *aandacht voor samenstelling groep*;
- *voldoende toegerust personeel leefgroep*.

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.⁴

In het toetsingskader in bijlage 1 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.

In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren	✓	
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod	✓	
Dagprogramma met invloed jongeren	✓	

³ De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.

⁴ De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Toelichting

Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren

De jongeren die verblijven bij de Ottho Gerhard Heldringstichting (hierna: de OGH) volgen allemaal een gestructureerd dagprogramma. Het dagprogramma bevat drie elementen: de dagelijkse routine in de leefgroep, het schoolprogramma en de vrije tijd. Er zijn vaste tijden voor alle activiteiten en er is iedere dag een rustuur waarop de jongeren op hun kamer zijn. De jongeren volgen zowel activiteiten met de groep als individueel. De fase waarin je als jongere zit, bepaalt de mate van zelfstandigheid binnen het dagprogramma. Jongeren in de laatste fase hebben meer invloed op hun dagstructuur, de jongeren in de zelfstandige units hebben bijvoorbeeld geen rustuur meer.

De gesloten groep (fase 1 en 2) kent een andere dagstructuur dan de besloten groepen (fase 3 t/m 6).⁵ Jongeren in de gesloten groep volgen onderwijs in hetzelfde gebouw als de leefgroep. Ook de meeste activiteiten vinden in en rond dit gebouw plaats, omdat de jongeren in deze fase binnen het hek moeten blijven. De jongeren verblijven gemiddeld drie tot zes maanden op een gesloten groep. De jongeren in de besloten groepen volgen onderwijs op het terrein van de OGH of buiten de instelling, afhankelijk van de fase waarin zij zitten. Ook stages en vrije tijd kunnen deze jongeren vanaf een bepaalde fase (al dan niet begeleid) invullen buiten het terrein van de OGH, zoals stage lopen bij een supermarkt, een bakker, een bouwbedrijf, een verzorgingshuis of een dierenarts in de buurt of voetballen bij een voetbalvereniging.

De jongeren volgen in het weekend en in vakanties een aangepast dagprogramma. Medewerkers geven aan dat er dan wat meer ruimte is om binnen een leefgroep van de vaste dagstructuur af te wijken en om bijvoorbeeld activiteiten met de jongeren te ondernemen.

Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg

De OGH heeft een activiteitencentrum dat verschillende activiteiten organiseert. De jongeren in de besloten groepen kunnen zich eens in de zes weken opgeven voor bijvoorbeeld verschillende sportactiviteiten, creatief, koken, fotografie, muziek en internet. Ze kunnen zich opgeven voor twee activiteiten per week. Verder zijn er voor de jongeren in de besloten groepen groepsgerichte activiteiten vanuit de eigen leefgroep. Eenmaal per week is er bijvoorbeeld een verplichte groepssport en 's middags zijn er verschillende groepsactiviteiten, zoals een bezoek aan het dorp, een wandeling in het bos, fietsen of zwemmen.

Voor de jongeren in de gesloten groep zijn de mogelijkheden wat beperkter omdat ze binnen het hek moeten blijven. In de gesloten groep is er een aantal vaste groepsgewijze middagactiviteiten per week, zoals sporten of verzorging van dieren van de boerderij. Deze activiteiten worden verzorgd door het activiteitenteam. Op de overige middagen mogen de jongeren zelf kiezen wat ze willen doen, wel weer afhankelijk van de fase waarin ze zitten. De jongeren kunnen bijvoorbeeld fitnessen of muziek maken in de kelder wanneer zij dit aangeven. Verder kunnen jongeren een spelletje of een creatieve activiteit doen of televisie kijken.

In de weekends en de vakanties worden er door de jongeren samen met de groepsleiding leuke activiteiten bedacht. In de vakanties gaan de besloten groepen regelmatig op kamp en het

⁵ De inspectie heeft zich in haar onderzoek bij de OGH met name gericht op de strikt gesloten groep (met hek eromheen) en op de besloten groepen (zonder hek) gericht. De groepen voor observatie en crisisinterventie zijn niet uitvoerig bekeken.

activiteitencentrum organiseert extra activiteiten. Ook verzinnen jongeren samen met de pedagogisch medewerkers quizen, leuke spellen of bijvoorbeeld een nieuwjaarsduik. Tijdens feestdagen als Sinterklaas of Kerst wordt altijd iets bijzonders gedaan. Medewerkers geven aan dat er binnen een bepaald budget activiteiten mogelijk zijn. Voor de jongeren is het niet altijd duidelijk hoeveel geld bepaalde activiteiten kosten en waarom iets wel of niet mogelijk is.

Jongeren hebben invloed op het dagprogramma

De jongeren uit de besloten groepen kunnen zelf eens in de zes weken aangeven voor welke individuele activiteit zij zich willen inschrijven. Deze activiteiten zijn niet verplicht, maar de pedagogisch medewerkers stimuleren de jongeren wel om mee te doen. Voor jongeren in een hogere fasering is het zoals hierboven beschreven (*Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren*) mogelijk om, in overleg met de groepsleiding, verschillende activiteiten buiten de instelling te doen (een buitensport, stage, baantje etc.). Hier wordt volgens de jongeren veel gebruik van gemaakt. Een keer per week tijdens de groepsvergadering bedenken de jongeren samen met de groepsleiding de activiteiten voor in het weekend en de vakanties.

Binnen de gesloten groep hebben de jongeren minder invloed op het dagprogramma, omdat de mogelijkheden beperkter zijn (zie verder onder: *Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg*).

De jongeren kunnen ook via de jongerenraad invloed op het dagprogramma uitoefenen. De jongeren doen dit ook. De jongerenraad komt een keer per maand bijeen en in de jongerenraad zit één jongere per leefgroep.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

 criterium De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	✓	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren	✓	
Respectvolle omgang	✓	
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren	✓	

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit

De groepen zien er netjes uit, zijn gezellig ingericht en zijn overzichtelijk ingedeeld. De jongeren hebben een aandeel in het schoonhouden van de groep. Eén keer per week is er op de groepen een grote schoonmaak en verder hebben de jongeren een dagelijkse huishoudelijke taak. Ook de pedagogisch medewerkers dragen bij en sturen de jongeren waar het nodig is. Het meubilair op de groepen is over het algemeen heel. Wanneer er meubilair stuk is wordt dat snel gerepareerd door de technische dienst van de OGH.

Een minpunt is het eten uit de centrale keuken. In het weekend koken de groepen zelf, doordeweeks komt het uit de centrale keuken. De jongeren klagen dat ze het eten uit de centrale keuken niet lekker vinden. Ze hebben dit aangekaart via de jongerenraad. De pedagogisch medewerkers geven aan niet te veel te willen mopperen over het eten in het bijzijn van de jongeren. Wel geven ze het door aan de centrale keuken als het eten bijvoorbeeld te zout is.

Jongeren hebben invloed op hun fysieke leefomgeving

De jongeren mogen hun kamer gezellig maken met eigen spullen, zolang deze maar niet aanstootgevend of gevaarlijk zijn. Posters mogen op het daarvoor bestemde prikbord gehangen worden. In de besloten groepen mogen jongeren naarmate ze in een hogere fase komen meer spullen op hun kamer. Zo heeft een jongere bijvoorbeeld een aquarium met vissen op zijn kamer. Dit kan alleen als de veiligheid dit toelaat. Bij meisjes die zichzelf bijvoorbeeld snijden worden scherpe voorwerpen uit de kamer gehaald. Sommige jongeren weten niet wat ze willen ophangen of neerzetten. In dat geval gaat een pedagogisch medewerker bijvoorbeeld met hen naar het dorp om spullen te zoeken.

De meeste groepen zijn ingericht met standaard meubilair. Wel verschillen per groep bijvoorbeeld de kleuren op de muren. Er loopt nu een proef op één groep waarbij de groep een budget heeft gekregen en dit zelf mag besteden. Deze groep heeft in overleg met de jongeren meubilair bij IKEA gekocht. Dit meubilair slijt misschien sneller, maar ziet er volgens de jongeren en de medewerkers gezelliger uit en kan vanwege de lagere kosten makkelijker vervangen worden. Verder hebben de groepen elk een eigen budget om spullen en attributen voor de aankleding van de groep aan te schaffen. De pedagogisch medewerkers overleggen met de jongeren wat er van dit budget aangeschaft gaat worden.

De omgang is respectvol

De jongeren voelen zich over het algemeen gerespecteerd en hebben vertrouwen in hun mentor en de pedagogisch medewerkers. De jongeren gaan onderling niet altijd respectvol met elkaar om. De pedagogisch medewerkers zijn bijvoorbeeld alert op pestgedrag en spreken met de jongeren als dit voorkomt.

De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie. Zelf houden de pedagogisch medewerkers zich aan de regels die ook voor de jongeren gelden. Ze letten bijvoorbeeld op hun taalgebruik en op het dragen van gepaste kleding. Als ze per ongeluk toch een keer een lelijk woord uitspreken, maken ze excuses en geven aan dat ze het niet hadden moeten zeggen. Verder proberen de pedagogisch medewerkers altijd aan jongeren uit te leggen waarom ze een bepaalde beslissing nemen of waar een regel voor is. Het is de cultuur binnen de OGH dat de pedagogisch medewerkers elkaar aanspreken op incorrect gedrag of taalgebruik. Ook in de teamvergadering is het een onderwerp van gesprek.

Door zelf regelmatig op de groepen te komen en door zich te laten informeren door de pedagogisch medewerkers B+ (pedagogisch medewerkers met een coachende taak) houden de unitleiders zicht op het voorbeeldgedrag en de professionele houding van de pedagogisch medewerkers.

Medewerkers hebben aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren

De pedagogisch medewerkers proberen tijdens hun dienst altijd tijd te maken om individuele aandacht aan de jongeren te geven. Dit kan bijvoorbeeld door het drinken van een kopje thee na schooltijd, het voeren van een gesprekje, het doen van een spelletje of het helpen met het huiswerk van de jongeren. De pedagogisch medewerkers weten hoe het met de jongeren uit hun groep gaat en hoe bijvoorbeeld de situatie thuis is.

De pedagogisch medewerkers bevestigen positief gedrag van de jongeren en delen veel complimenten uit. Ze geven aan dat ze dit belangrijk vinden, zeker omdat de jongeren in hun verleden vaak weinig complimenten hebben gekregen. De jongeren zelf ervaren ook dat er veel complimenten worden uitgedeeld.

De pedagogisch medewerkers zijn zoveel mogelijk op de groep. Uitgangspunt is dat er in ieder geval altijd één pedagogisch medewerker op de groep is. Wanneer één van de twee pedagogisch medewerkers op kantoor is, is de andere op de groep. Maar het lukt de pedagogisch medewerkers vaak ook om met twee pedagogisch medewerkers tussen de jongeren op de groep aanwezig te zijn. De unitleiders komen regelmatig op de groepen en spreken de pedagogisch medewerkers aan als ze te vaak op kantoor zitten.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

 criterium De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel	√	

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich bewust van de problematiek jongeren

De OGH heeft de volgende variatie in leefgroepen: een gesloten meisjesgroep, besloten gemengde en meisjesgroepen, een besloten gemengde groep voor jongere kinderen tussen de 12 en 14 jaar, een besloten LVB groep, een gemengde groep ter voorbereiding op zelfstandigheidstraining en gemengde groepen voor observatiediagnostiek en crisisinterventie.

Wanneer een jongere wordt aangemeld voor de OGH, is er bij voorkeur dezelfde dag een plaatsingsoverleg. Hierin zitten de directeur behandeling en de coördinator intake. Op basis van het dossier van de jongere wordt een inschatting gemaakt welke van bovengenoemde leefgroepen het beste bij de jongere past. Als bijvoorbeeld meer observatie nodig is of het betreft een crisisplaatsing, kan een jongere terecht op één van de twee groepen voor observatiediagnostiek en crisisinterventie. Na plaatsing in een groep kunnen jongeren eventueel tussentijds overgeplaatst worden, maar het streven is dit zo min mogelijk te doen en zoveel mogelijk de stabiliteit te waarborgen.

Wanneer een nieuwe jongere binnenkomt wordt de jongere besproken in de teamvergadering. De behandelcoördinator bespreekt daar de afwegingen van het plaatsingsoverleg en de voorlopige aanpak zodat de pedagogisch medewerkers weten welke achtergrond en problematiek de jongere heeft. De behandelcoördinator besteedt ook aandacht aan de groepsdynamiek en er wordt gekeken welke mentor het beste bij de jongere past.

De OGH maakt periodiek een instellingsbrede doelgroepenanalyse om vast te stellen welke doelgroep, met welke achtergrond en welk competentieniveau, er in huis is. Dit om goed aan te sluiten bij de problematiek van de jongeren en inzicht te krijgen in het effect van de behandeling. Op basis hiervan zijn bijvoorbeeld een aparte LVB-groep en een groep voor jongere kinderen tussen de 12 en 14 jaar gestart.

Personeel wordt flexibel ingezet

Wanneer het nodig is om extra personeel in te schakelen op de groepen, is dit binnen de OGH volgens de groepsleiding goed mogelijk. Het komt regelmatig voor dat er een derde pedagogisch medewerker op een groep staat. Bijvoorbeeld wanneer er meer onrust is op een bepaalde groep, of als jongeren op begeleid verlof gaan. Bij ziekte van medewerkers moeten de extra ingeroosterde pedagogisch medewerkers wel ingezet worden voor ziektevervanging. Dagelijkse flexibiliteit is mogelijk door buurgroepen in te schakelen. Alle teams hebben een vaste buurgroep, die bij elkaar inspringen als dat nodig is.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

 criterium De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Verklaring omtrent gedrag medewerkers	✓	
Kennis en vaardigheden medewerkers	✓	
Toerusting personeel: sturing en coaching	✓	

Toelichting

Verklaringen omtrent gedrag medewerkers

De OGH vraagt voor vaste en tijdelijke medewerkers een Uittreksel Justitiële Documentatie (UJD) aan. De inspectie beoordeelt deze indicator als operationeel.

De inspectie heeft 12 dossiers getoetst en in één dossier geen verklaring omtrent het gedrag of UJD aangetroffen. Het betrof het dossier van een medewerker die bij OGH kwam werken toen het nog een justitiële jeugdinrichting was. Uit het dossier blijkt dat de UJD is aangevraagd. De OGH heeft hierover verkaart dat de instelling van het ministerie van Justitie destijds de opdracht heeft gekregen de UJD's niet te archiveren. Dit werd bepaald in het kader van de subsidierelatie die de instelling destijds als justitiële jeugdinrichting had met het ministerie van Justitie. De instelling

heeft vervolgens geprobeerd de informatie bij het ministerie te achterhalen, maar dit bleek niet meer mogelijk, het onderzoek naar de medewerker was te lang geleden uitgevoerd.

De inspectie beoordeelt de indicator als operationeel omdat de dossiers van de medewerkers die na de overgang van het ministerie van Justitie naar het ministerie van VWS bij OGH in dienst zijn gekomen een UJD bevatten.

Medewerkers bezitten voldoende kennis en vaardigheden

De OGH heeft voor haar medewerkers een vereist opleidingsniveau vastgesteld. Voor pedagogisch medewerkers is dit minimaal MBO niveau 4 en voor pedagogisch medewerkers B+ (pedagogisch medewerkers met een coachende taak) is dit HBO. De pedagogisch medewerkers die nog geen MBO hebben of HBO willen halen worden hier door de OGH in gefaciliteerd. De behandelcoördinatoren moeten een relevante academische opleiding hebben gevolgd.

Nieuwe medewerkers starten met een kennisweek. Tijdens deze kennisweek is er onder andere aandacht voor kennismaking met de organisatie, de module sociaal competentiemodel en de training fysieke weerbaarheid. Onderdelen van de kennisweek worden gegeven door de behandelcoördinatoren. Verder volgen nieuwe medewerkers onder andere drie modules psychopathologie van het In Service Trainingsprogramma (IST) van de OGH.

Iedere pedagogisch medewerker volgt jaarlijks bijscholing van een aantal modules uit het IST. Ieder jaar wordt vastgesteld welke modules verplicht doorlopen moeten worden. In ieder geval zijn dit een drietal opfrustrainingen fysieke weerbaarheid. Andere verplichte modules voor 2010/2011 zijn onder andere slachtoffers van loverboys, zelfbeschadigende meiden en gedragsstoornissen. Daarnaast zijn er verschillende modules op vrijwillige basis mogelijk. Medewerkers kunnen op intranet zien welke modules gedurende het jaar zijn ingepland.

Naast de opleidingen en trainingen van de pedagogisch medewerkers informeren de behandelcoördinatoren de teams over de problematiek van iedere nieuwe jongere en geven daarbij aan hoe de pedagogisch medewerkers het beste kunnen reageren op een jongere. De groepsleiders geven aan zich voldoende toegerust te voelen om de jongeren binnen de OGH te begeleiden en noemen 'basiszorg' (basale pedagogische zorg zoals leren over hygiëne, voeding, zakgeld en omgaan met groepsgenoten) als een van hun belangrijkste taken.

Toerusting personeel: sturing en coaching zijn voldoende

De OGH houdt centraal een overzicht bij van het opleidingsniveau van de pedagogisch medewerkers en of ze bijvoorbeeld studerend zijn voor MBO of HBO. Tevens wordt in dit overzicht per medewerker opgenomen welke verplichte modules van het IST de medewerker heeft gevolgd. Op deze manier heeft de OGH een totaaloverzicht van het kennisniveau van haar pedagogisch medewerkers. De unitleiders sturen hierop en komen hierop terug in de voortgangs- en functioneringsgesprekken met de pedagogisch medewerkers. Wanneer het ze goed lijkt dat een pedagogisch medewerker een bepaalde (vrijwillige) module volgt, dan bespreken de unitleiders dit met de betreffende medewerker.

Naast de opleiding en trainingen krijgen de nieuwe pedagogisch medewerkers in hun eerste jaar werkbegeleiding en coachingsgesprekken van een pedagogisch medewerker B+. In ieder team zitten twee pedagogisch medewerkers B+.

Zowel de unitleiders als de behandelcoördinatoren weten door hun regelmatige bezoeken aan de leefgroep, uit het kennisniveau-overzicht, uit informatie van de pedagogisch medewerkers B+ en uit de dagelijkse rapportages over welke vaardigheden de pedagogisch medewerkers beschikken en ze sturen hier ook op.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen de Ottho Gerhard Heldringstichting en Scholengemeenschap De Brouwerij

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen de school die op het terrein van de instelling gevestigd is en de instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspecties per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.

In het toetsingskader in bijlage 1 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel. In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspecties een indicator als *niet operationeel* beoordelen, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Onderwijs is een essentieel onderdeel behandeling	✓	
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	✓	
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan	✓	
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	✓	

Toelichting

Onderwijs essentieel onderdeel behandeling

Bij de Ottho Gerhard Heldringstichting (hierna: de OGH) wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door Scholengemeenschap De Brouwerij. Jongeren in de gesloten groep volgen onderwijs in hetzelfde gebouw als de leefgroep. Jongeren in de besloten groepen volgen onderwijs in een ander gebouw op het terrein van de OGH. In de gesloten groep stromen jongeren meestal dezelfde dag al op school in. Voor de besloten groepen is er twee keer per week een plaatsingsoverleg, waaraan onder andere de orthopedagogen van zowel de instelling als van de school deelnemen. In dit overleg wordt gekeken welke aanpak en route voor een jongere het beste is en in welke klas de

jongere het beste geplaatst kan worden. De jongeren stromen daarna zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen een paar dagen, op school in. Er is altijd plaats op school. Indien er op een bepaald moment veel jongeren instromen heeft de school een vaste invalpool van medewerkers die ingezet kan worden.

Lesuitval komt bijna niet voor. Door de invalpool hoeven jongeren vrijwel niet teruggestuurd te worden naar de groep. Dit schooljaar is pas één klas een middag teruggestuurd naar de groep. Wel komt het voor dat jongeren na een incident teruggestuurd worden naar de groep. Wanneer dit vaker bij een jongere voorkomt bekijken de school en instelling gezamenlijk wat er ingezet kan worden voor de jongere om terugsturen zoveel mogelijk te voorkomen.

School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren

De pedagogisch medewerkers sturen iedere ochtend een schoollijst naar de school met bijzonderheden over de jongeren. Bijvoorbeeld welke afspraken jongeren hebben (zoals therapie) en of ze bijvoorbeeld onder strikte begeleiding staan. Op de school wordt iedere ochtend de schoollijst met de betrokken docenten besproken. Indien nodig geeft de orthopedagoog van school een toelichting. Aan het einde van een schooldag lopen de docenten mee naar de plaats waar de jongeren door de pedagogisch medewerkers worden opgehaald. Op dat moment kunnen er eventuele bijzonderheden door de docenten aan de pedagogisch medewerkers worden doorgegeven. Daarnaast bellen docenten en pedagogisch medewerkers elkaar regelmatig om informatie of bijzonderheden uit te wisselen. Bij incidenten is er altijd contact (zie verder onder: *School en instelling werken voldoende samen bij incidenten*). Zowel de pedagogisch medewerkers als de docenten zijn tevreden over deze samenwerking.

De medewerkers geven aan dat door het plaatsingsoverleg, het gebruik van de schoollijsten en doordat zowel de pedagogisch medewerkers als docenten actief contact met elkaar zoeken, de afgelopen periode veel verbeterd is in de dagelijkse samenwerking tussen de instelling en de school.

Ongeveer drie keer per jaar houden de docenten 10-minuten gesprekken met de mentoren van de jongeren. Dit is ook een moment waarop informatie over een jongere wordt uitgewisseld. De pedagogisch medewerkers weten hoe hun mentorkinderen het op school doen. Ze geven aan dat ze het een onderdeel van hun pedagogische taak vinden om jongeren bijvoorbeeld te stimuleren hun huiswerk te maken of hun boeken mee te nemen.

School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan

De school en de instelling hebben ieder hun eigen plan voor de jongeren. De instelling maakt individuele behandelplannen en de school individuele handelingsplannen. Deze twee plannen zijn wat betreft aanpak en doelen op elkaar afgestemd. In het behandelplan van de instelling is bijvoorbeeld een onderdeel over het didactische hoofddoel van school en de schoolmotivatie van de jongere opgenomen. In het handelingsplan van school is het didactische hoofddoel verder uitgewerkt. Bij de bespreking van het behandelplan is het handelingsplan van school als bijlage bijgevoegd. Bij deze bespreking is in principe niemand van school aanwezig, tenzij er echt bijzonderheden zijn. De mentor neemt voor het gesprek de schoolsituatie van de jongere door met de docent en brengt dit in de behandelplanbespreking in.

Vier keer per jaar zijn er multidisciplinaire overleggen waar de behandelcoördinatoren van de instelling, de orthopedagogen van school en de individuele trajectbegeleiders alle jongeren doornemen wat betreft het onderwijs en de behandeling.

School en instelling werken voldoende samen bij incidenten

De docenten proberen zoveel mogelijk om bij incidenten op school ook een oplossing op school te vinden. Wanneer een situatie dreigt te escaleren en/of er moet fysiek worden ingegrepen dan roepen de docenten altijd de pedagogisch medewerkers erbij. Wanneer het niet lukt om de situatie op school op te lossen, dan nemen de pedagogisch medewerkers de jongere voor een time-out mee naar de groep.

Wanneer er op school een incident heeft plaatsgevonden dan wordt de instelling daar altijd over ingelicht. De docent vult een registratieformulier in van wat er is gebeurd, hoe er is gehandeld, wat de consequentie is voor de jongere en wie er op de hoogte moeten worden gesteld. Dit formulier gaat naar de orthopedagoog van school en de behandelcoördinator van de instelling. Het betreft een ander registratieformulier dan de instelling hanteert. Bij ernstige incidenten komt het voor dat medewerkers van school direct om tafel gaan zitten met medewerkers van de instelling om gezamenlijk een aanpak voor de jongere te bepalen.

De school registreert de incidenten beperkter dan de instelling dat doet. Verder zijn de twee incidentenregistraties niet aan elkaar gekoppeld. De incidenten van school worden nu niet opgenomen in de cijfers van de instelling, tenzij op de groep een maatregel op de jongere is toegepast. De incidenten op school zijn daardoor ook niet terug te vinden in de 4-maandsanalyse van de instelling. Dit is nog voor verbetering vatbaar.

Hoofdstuk 4 Eindoordelen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordeelt de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

Paragraaf 4.1 bevat het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.

Paragraaf 4.2 bevat het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

4.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in de Ottho Gerhard Heldringstichting voor jongeren goed is.

De instelling scoort alle indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren. Alle indicatoren op het gebied van het dagprogramma zijn operationeel.
- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling leefgroep zijn operationeel.
- Het personeel is duidelijk toegerust voor het werk met de jongeren.

4.2 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over de samenwerking tussen school en instelling

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de Ottho Gerhard Heldringstichting en De Brouwerij voldoende samenwerken, wat een belangrijke voorwaarde is voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren.

De instelling en de school scoren 4 van de 4 indicatoren 'operationeel' en voldoen daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen 	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod 	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma 	jongeren medewerkers
dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere 	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	<ul style="list-style-type: none"> - commissie van begeleiding (CvB) bepaalt voor <i>alle</i> leerlingen de beginsituatie 	CvB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	<ul style="list-style-type: none"> - voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven 	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handelingsplan	<ul style="list-style-type: none"> - de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan 	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	<ul style="list-style-type: none"> - de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren 	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen 	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	<ul style="list-style-type: none"> - bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval 	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school 	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handelingsplan	<ul style="list-style-type: none"> - bespreken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling 	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	<ul style="list-style-type: none"> - de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie <p>toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd</p>	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon 	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving 	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld 	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren 	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers zijn zich bewust van de problematiek van de jongeren bij de samenstelling van de leefgroep 	medewerkers
	De instelling heeft aandacht voor de inzet van personeel	<ul style="list-style-type: none"> - de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt 	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	<ul style="list-style-type: none"> - van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG) 	personeelsdossiers medewerkers
	De instelling heeft medewerkers met voldoende kennis en vaardigheden in dienst	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar 	personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		- medewerkers hebben voldoende vaardigheden	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep	medewerkers

Bijlage 2 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs

De inspectie stelde bij kwaliteitsonderzoeken in november 2005 en op 14 december 2006 het arrangement zwakke school vast. Op 18 mei 2010 heeft de inspectie in overleg met het bevoegd gezag besloten in september 2010 de kwaliteit van het onderwijs op de school opnieuw te onderzoeken. Op grond van de bevindingen van dit onderzoek is in het arrangement geen wijziging aangebracht. De kwaliteit van het onderwijs vertoont belangrijke tekortkomingen. Daarom beoordeelt de Inspectie van het Onderwijs de kwaliteit opnieuw als zwak. Dit betekent dat de school onder verscherpt toezicht staat van de onderwijsinspectie. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat de onderwijskwaliteit in december 2011 weer van voldoende niveau is.

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gebaseerd op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005. In het jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zijn onderzocht. Deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl. Het onderzoek heeft geleid tot een rapport van bevindingen Kwaliteitsonderzoek bij scholengemeenschap De Brouwerij te Zetten, cluster 4, dat is vastgesteld op 19 januari 2011.

De bevindingen dienen ook ter beoordeling van een van de thema's in dit gemeenschappelijke onderzoek. Het gaat om het thema dagprogramma. Door de week maakt de school een belangrijk deel uit van het dagprogramma van de jongeren. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen.

Scores per indicator

Indicatoren	Operationeel	Niet operationeel
De intake is van voldoende kwaliteit	•	
Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs	•	
School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende		•
Per leerling een toegesneden handelingsplan		•
Aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	•	
Personeel is goed toegerust voor het werk		•

Intake, startniveau onderwijs en handelingsplanning

De school heeft gekozen voor een bovenschoolse inrichting van integrale leerlingenzorg. Dat betekent dat de school in samenwerking met de zorginstelling de samenhang tussen

zorg/behandeling en onderwijs zoekt en als uitgangspunt wil nemen voor aanbod, planning en aanpak van het onderwijs. Dat is een goed uitgangspunt, maar de uitwerking in de praktijk is onvoldoende. De school slaagt er desondanks op voldoende wijze in de beginsituatie van de leerling in samenhang met de behandeling te omschrijven. Op dit moment is de planning van de leerinhouden in de handelingsplannen echter onvoldoende sturend voor het handelen in de groepen. Daardoor zijn de handelingsplannen onvoldoende functioneel.

In de meeste gevallen stelt de school het handelingsplan vast in overeenstemming met ouders of gezinsvoogd/behandelcoördinator. De planning kan aan kwaliteit winnen indien de school de (oudere) leerlingen hier ook beter bij betreft.

Aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen

De samenstelling van de groepen komt tot stand op basis van de leerroute van de leerling en zijn uitstroomprofiel. Het onderwijs op deze school is vervangend onderwijs. De school werkt met standaard leerpakketten. De school is zich bewust van de beperkingen die dit met zich meebrengt op inhoudelijk en organisatorisch terrein en stelt grenzen aan het aanbod dat zij wil verzorgen.

Volgen van vorderingen en ontwikkeling van de leerling

Het leerlingvolgsysteem is onvoldoende en onvolledig. Veelal gebruikt de school alleen methodegebonden toetsen. De school volgt de sociale en emotionele ontwikkeling niet planmatig en registreert vorderingen niet. De inspectie heeft bovendien niet kunnen vaststellen dat de resultaten op de methodegebonden toetsen betekenis hebben voor de aanpassing van het aanbod. Maatwerk begint bij het nemen van de maat, maar het is vervolgens wel nodig om daarbij het juiste aanbod te kiezen.

Personeel is onvoldoende toegerust voor het werk

Het orthopedagogisch handelen van de leraren is van voldoende kwaliteit. Het (ortho)didactisch handelen is echter op onderdelen voor verbetering vatbaar. De differentiatie in instructie en verwerking onvoldoende zichtbaar. Het waar mogelijk leerlingen verantwoordelijk laten zijn voor hun eigen leerproces heeft de inspectie onvoldoende waargenomen.

Toerusting van leraren is een belangrijk onderdeel van kwaliteitszorg. Tot het vertrek van de vorige directeur is onvoldoende sprake geweest van effectieve kwaliteitszorg. In de periode hierna is hiervoor door de interim-directeur, samen met bestuur en de teamleden de basis gelegd. De nieuwe algemeen directeur verwacht het kwaliteitsbeleid spoedig een krachtige impuls te kunnen geven. Onderdeel van dit kwaliteitsbeleid is gerichte scholing van leraren.

Bijlage 3 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling

In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg⁶.

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.

De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.

Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlov. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.

De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst "*Open normen*" die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek "*Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen*"⁷;

⁶ In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.

⁷ Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport "Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen" van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming⁸;
- het artikel "Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"⁹.

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.

Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen. Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling

De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?

Werkwijze

Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

⁸ Versie 2010.

⁹ Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
 - o groeps grootte,
 - o aantal groepsleiders op de groep,
 - o verloop onder groepsleiders,
 - o opleidingsniveau groepsleiders,
 - o dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.

De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.

De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.

De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 4 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

(Zie hierna.)